

30. Kvarsta, Hilleshögs sn.

Pl. 16, 17.

Litteratur: B 292, L 344, D 2: 61. J. Bureus, F a 6 s. 85 n:r 182 (Bureus' egen uppteckning), F a 5 n:r 189, F a 1 s. 47; J. Hadorph, Färentuna Häradz Runestentar (1680), n:r 14; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 235; O. Celsius, SR 1, s. 14, Runæ Medelpadicæ (1726) s. 8; J. E. Arenius, De Antiquitatibus Insulæ Feringsöensis (diss., 1751), s. 14; V. Dahlgren, Färentuna härad, 1851 (ATA), s. 11 f.; UFT 2 (1872), s. 29; E. Brate, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Leitz, träsnitt (hos Hadorph a. a., Peringskiöld a. a. och B 292); Dybeck a. a.; Brate 1901 (ATA).

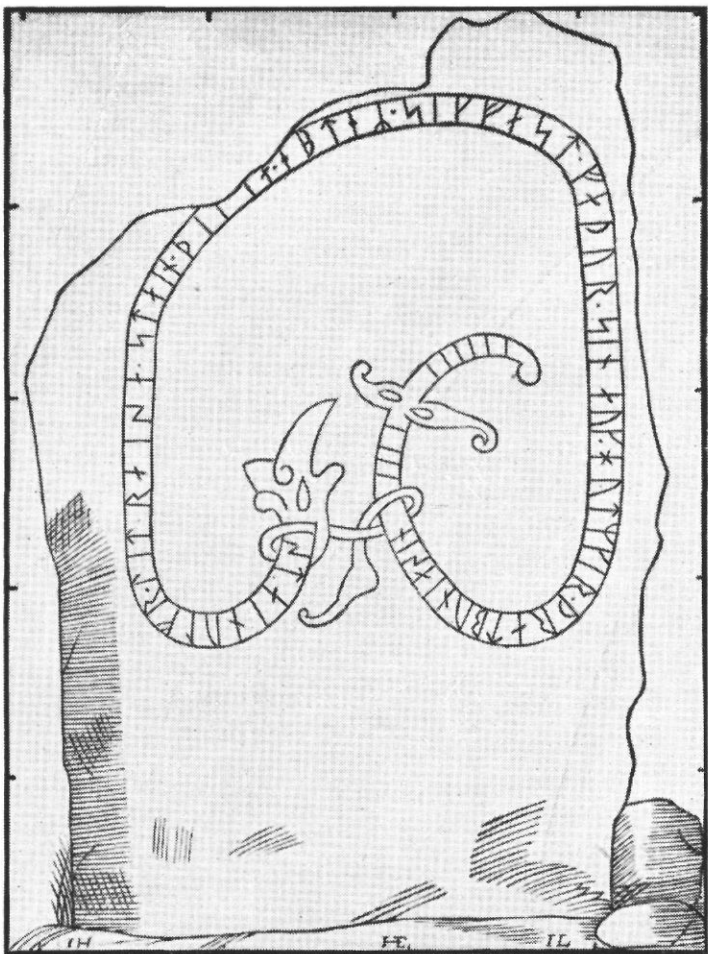

Fig. 23. U 30. Kvarsta, Hilleshögs sn. Efter B 292.

Runstenen, en stor, tillbakalutande häll, står i en skogbeväxt hage, tillhörig Kvarsta, på gränsen till Vifärna, omkring 200 m. Ö om landsvägen Svartsjö—Färentuna kyrka. Ristningen är vänd mot S. — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Södertelge» (i beskrivningen anges platsen: »något N om torpet Paradiset»).

Bureus, som undersökt stenen den 16 jan. 1607, anger som plats: »Vijfärna i Hillesjö». Hadorph: »Qwarstadz Engebacka»; Peringskiöld: »Quarstad Engsbacke»; likaså *Bautil*.

Om stenen har Brate antecknat följande sägen: »Två jättinnor, Hilla och Färna, skulle bygga var sin kyrka. Hilla tog till sin kyrka (Hilleshög) mindre och blev först färdig. Då blev Färna ond, tog ett hårstrå och lade Kvarsta-stenen i och slungade den mot Hilleshögs kyrka. Men den kom icke längre än dit, där den nu står.» Hadorph anmärker, att Hilleshögs sn »har sitt namn aff en Furstelig Person, som ligger i högen wid Kyrkian der Klockstapeln på står».

Gnejs. Stenens höjd 2,85 m.; bredd 2 m., ristningens höjd 1,65 m., bredd 1,63 m. Ristningen är djupt huggen och stort sett väl bevarad.

Inskrift:

stainulfr lit raisa · stain þa - - a ebtir · sikfast · fapur sin auk hulmkirþr at bunta sin kup - - - b -

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70 75

sal hans

80 85

Stæinulfr let ræisa stæin þe[nns]a æptir Sigfast, faður sinn, ok Holmgærðr at bonda sinn. Guð [hialpi] sal hans.

»Stenulv lät resa denna sten efter Sigfast, sin fader, och Holmgård efter sin make. Gud hjälpe hans själ.»

Till läsningen: Inskriften har få skiljetecken, ett efter 13—17 **raisa**, ett efter 28—32 **ebtir**, ett efter 33—39 **sikfast**, möjligen också ett efter 1—9 **stainulfr**. Övriga i *Bautil* och hos Dybeck utsatta sk finnas icke. Tydligt stunget är 28 **e**; däremot icke stungna 11, 46, 56 och 68 **i**, 35, 55 och 70 **k**. Vid runorna 26—27 är ett stycke av stenen bortfallet (redan hos Bureus). 24 **a** kan ej sägas vara fullt säkert; 27 **a** är däremot tydligt. 70—72 **kup** fullt tydligt. Av det följande ordet äro endast hst tydliga; svagt synes bst i 77 **b**. Alla runorna i 79—85 **sal hans** äro

fullt tydliga. — Bureus: 1—5 **stain**; de följande runorna 6—9 saknas; 23—27 saknas. 70—78 **kup hiabi** (sic!); det följande saknas. — Leitz: 1—9 **stainulfr**; 23—27 **p - - - a**; 51—59 **hytmkir · pr**; 65 **i**. För 70—78 endast några raka streck; det övriga saknas. — Dybeck: 23—27 **p - - - a**; 51—59 **hulmkirpr**; 65 **t**; 70—72 **kul**; det övriga saknas. — Brate: 23—27 **- - - - a**; 70—85 **kup - - - b - - sal hans**.

Inskriftens 51—69 **hytmkir · pratbuniasin** (enligt Hadorphs och Leitz' läsning) tolkar Hadorph: »*Hulmkir Thratbunin sin Hustrun Hulmkär åth sin Herre och Man*», och han tillägger, att »Drotbonde är itt Compositum aff Drotte och Bonde, och kan förstås om en förnäm Herreman». O. Celsius anför detta i sin polemik mot E. J. Björner som ett exempel på de gamla antikvariernas misstag, och han ger den riktiga tolkningen av inskriftens slut.

31. Väntholmen, Hilleshögs sn.

Pl. 15.

Litteratur: R. Dybeck, Runa (fol.) 1 (1865), s. 58; UFT h. 2 (1872), s. 29; Handlingar i ATA 1934—37.

Äldre avbildning: Dybeck a. a. (pl. 14).

Runstenen låg, då Dybeck på 1860-talet fick kännedom om den, »i ett dike å Wentholmens, nu till en del plöjda, norra äng, som är mellan norra skogen och Brofjärden af Mälaren. Torpet Norrskog är icke långt från honom.» År 1876 fördes den fram till gården och inlades som portvalv mellan två källare, oåtkomlig för undersökning och avbildning. Den uttogs ur källaren 1936 och restes följande år omkr. 100 m. Ö om Väntholmens manbyggnad på västra delen av en moränrygg.

Höjd 2,45 m. (över nuvarande markytan 1,70 m.), bredd 1 m., tjocklek 0,40 m. Stenen har ristning både på framsidan och på den vänstra smalsidan. På framsidans vänstra del är en stor flisa avslagen, 1,70 m. hög och omkr. 0,50 m. bred upptill; den har innehållit en avsevärd del av ristningen. Den var lös redan vid Dybecks besök och tecknas så på hans avbildning. Förmodligen har den stannat kvar på den ursprungliga platsen; i varje fall eftersöktes den förväges 1936. F. ö. var inskriften även upptill stympad på Dybecks tid. Inskriften på framsidan är mycket grund och vittrad, på v. smalsidan däremot tydlig.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Dybeck):

På framsidan:

: **sta**₅ [**inf**₁₀ **as** - **r** : **li** - . . . **in** : **at** : **b**]₁₅ **iar**₂₀ [**n**] - **u** - - - [**u**]₂₅ **r** . . . **i**₃₀ [**n**]

På v. smalsidan:

. . . **at** : **bia** - [**n** **a** - . . . **rn**]₃₅ **fas**₄₀ . . .

Stæinfastr le[t] [stæ]in at Biorn, [broður s]inn. . . . at Biorn [ok Arnfast] . . .

»Stenfast lät sten efter Björn, sin broder efter Björn och Arnfast (?)»

Till läsningen: Av bst i 2 **t** finnas endast svaga spår. Bst i 22 **n** (som är tydlig på Dybecks teckning) kan numera knappast säkert spåras. Runorna 23, 25—27 äro ovissa, 24 **u** är någorlunda tydligt, 29 **r** fullt säkert, 28 har sannolikt varit **u**. Möjligen har alltså 23—29 varit **burupur**. Av 30—31 finnas endast två huvudstavar i behåll; Dybeck har **in**. Avståndet mellan 29 **r** och 30 **i** synes, såsom Dybeck anmärker, »fordra ett mellanord, törhända **sun**».

Inom runslingan är på framsidan avbildad en fågel med utslagen vinge och lång, slokande stjärt.